

GENEL DEĞERLENDİRME

Sıkı para ve maliye politikası uygulamaları, sürdürülen yapısal reformlar, uygulanan ekonomik program ve AB'ye yakınsama süreçleri ile dalgalı kur rejiminin Türkiye ekonomisini dış şoklara karşı daha dayanıklı kıldığı görülmektedir. Nitekim, 2006 yılının ikinci çeyreğinde yaşanan finansal dalgalanmanın düşük maliyetle atlatılması bu gözlemi doğrulamaktadır.

Kamu maliyesinde disiplin, finansal istikrarın sürdürülmesi için önemini korumaktadır. Küresel likidite koşullarının gelişmekte olan ülkeler aleyhine dönme ihtimalinin devam ettiği de göz önünde bulundurulduğunda, mali disiplinin kararlılıkla sürdürülmesi ve bu çerçevede faiz dışı fazla hedeflerinin tutturulmasının önemi daha da artmıştır.

2006 yılında da kamu borçlarının yapısına ve düzeyine ilişkin iyileşme devam etmektedir. Kamunun iç borç kompozisyonunda, Türk parası cinsinden değişken faizli ve yabancı para cinsinden borç stoklarının payı 2005 yılı sonuna göre düşmüş olup, bu durum Hazine'nin faiz ve kur riskine olan duyarlılığının azaldığını göstermektedir. Hazine Müsteşarlığı'nın uluslararası piyasalarda gerçekleştirdiği son takas işlemi, Hazine'nin borçlanma maliyetlerinin yakın zamandaki dalgalanmadan asgari düzeyde etkilendiğine işaret etmektedir.

Yüksek ekonomik büyümeye bağlı olarak artan cari açığın, finansal istikrar açısından yakından izlenmesi gerekmektedir. Cari açığın finansmanında geçmiş dönemlerde önemli bir paya sahip olan kısa vadeli portföy yatırımlarının giderek azalarak, yerini doğrudan yatırımlar ile özel sektöre sağlanan uzun vadeli kredilere bırakması olumlu olarak değerlendirilmektedir.

Yılın ilk yarısında, Mayıs-Haziran dönemindeki dalgalanmaya rağmen özel nihai tüketim harcamaları ve yatırım harcamalarındaki artış ile GSYİH artış oranı yüksek düzeyde seyretmiştir. Bununla birlikte, faiz oranları ve kurlardaki artışın da etkisiyle 2006 yılının ikinci yarısında büyüme hızının bir miktar yavaşlayacağı öngörülmektedir.

Hanehalkı yükümlülüklerinin finansal varlıklarına oranı 2006 yılının ilk yarısında da hızlı bir artış göstermiştir. Ancak, faiz oranlarındaki yükselişe paralel olarak Temmuz ayından itibaren tüketici kredilerinin artış hızının yavaşlaması söz konusu oranın da yatay seyretmesine neden olmuştur. Hanehalkı yükümlülükleri artmakla birlikte GSYİH'ye oranına bakıldığında Euro Bölgesi ortalamasının altında olduğu görülmektedir. Mayıs-Haziran dalgalanması, tüketici kredilerinin mevzuat gereği sabit

faizli olması dolayısıyla hanehalkının mevcut borçlarına ilişkin faiz yükünü arttırmamıştır. Bununla birlikte, tüketici kredileri içinde payı azalmakla birlikte, hanehalkının dövizde endeksli kredi tutarının yaklaşık 1,5 milyar Yeni Türk Lirasına ulaştığı görülmektedir. Kurlardaki artışın bu kesimin borç yükünü arttırdığı gözönünde bulundurulduğunda, döviz geliri elde etmeyen hanehalkının döviz cinsinden borçlanmasının yüksek risk taşıdığı ve bundan kaçınılması gerektiği açıktır.

Firmaların karlılık performansının, artan rekabetin de etkisiyle, 2005 yılında düşüş gösterdiği ve İMKB’de işlem gören firma verilerine göre bu eğilimin 2006 yılı ilk altı ayında da devam ettiği görülmektedir. Ayrıca, firmaların yabancı para cinsinden borçlanmaları ve buna bağlı olarak döviz pozisyon açıkları artmaktadır. Dolayısıyla ulusal paranın değer kaybetmesi borçluların temerrüt riskini artırarak, firmaların taşıdıkları kur risklerinin bankacılık sektörüne kredi riski olarak yansımaya neden olabilecektir. Bu itibarla, reel sektör firmalarının kur riski yönetimi konusunda bilinçlenmeleri ve riskten korunma araçlarını yaygın bir şekilde kullanmaları, bankaların ise yabancı para açık pozisyonu olan firmaların kredi risklerini dikkatle değerlendirmeleri gerekmektedir.

Mali sektör içinde en büyük payı oluşturan bankacılık sektörü, piyasalarda yaşanan dalgalanmaya rağmen 2006 yılının ilk dokuz ayında reel olarak yüzde 9,1 oranında büyümüş, yabancı yatırımcıların sektöre olan ilgisi devam etmiştir.

Bankacılık sektörü bilançolarında kredilerin payı artmaya devam etmektedir. Kredi hacmindeki büyüme esas olarak bireysel kredilerden kaynaklanmaktadır. Konut kredilerinin yılın ikinci yarısına kadar süren artışında bankacılık sektöründe artan rekabet sonucunda konut kredisi faiz oranlarının düşük seviyelerde gerçekleşmesinin, ihtiyaç kredilerindeki artışta ise kredi kartı işlemlerinde uygulanan faiz oranlarının tüketici kredilerinin faiz oranlarından oldukça yüksek olması nedeniyle hanehalkının kredi kartı borçlarını kapatmak amacıyla ihtiyaç kredilerine yönelmesinin de etkili olduğu düşünülmektedir. Ancak, son dönemde finansal piyasalarda görülen dalgalanmaların etkisiyle kredi faizlerinin yükselmesi Haziran ayından itibaren bireysel kredilerin artış hızında yavaşlamaya sebep olmuştur. Kredi hacmi artış hızındaki yavaşlama eğiliminin önümüzdeki dönemde de devam edeceği beklenmektedir.

Tüketici kredilerinin sabit faizli olması nedeniyle kullandıkları uzun vadeli kredileri uzun vadeli ve sabit faizli kaynak ile fonlamayan bankaların yaşanan dalgalanma sürecinden olumsuz etkilenmesi tabiidir. Uzun süredir gündemde olan Konut Finansmanı Kanununun yasallaşması ile birlikte değişken faizli konut kredisi kullanımına imkan tanınacak olmasının bankacılık sektörünün faiz riski yönetimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Mayıs-Haziran dönemindeki dalgalanmanın üzerinden 6 ay geçmiş olmasına karşın, bankacılık sektörünün tahsili gecikmiş alacak dönüşüm oranlarında kötüleşme görülmemektedir. Ayrıca, tahsili gecikmiş alacaklara ilişkin yüksek karşılıklandırma

politikasının 2006 yılında da sürmesi kredi riski açısından olumlu olarak değerlendirilmektedir. Ancak, son dönemlerde kredilerdeki hızlı artış nedeniyle, toplam karşılıkların kredilere oranı düşüş göstermektedir. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunca (BDDK) ihtiyatlı düzenlemeler çerçevesinde genel karşılık oranlarının yeni açılan krediler için iki katına çıkarılmış olması olumlu olarak değerlendirilmektedir.

2006 yılı Eylül ayı itibariyle bankacılık sektörünün net karı bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 118,1'lik artış göstermiştir. Söz konusu artışta bir özel bankanın 2005 yılı Eylül ayında önemli tutarda zarar açıklaması etkili olmuştur. Bu bankanın hariç tutulması halinde sektörün net karındaki artış yüzde 30,7 olarak gerçekleşmektedir. Bankalar yabancı para net genel pozisyonlarını dengede tutma eğilimini sürdürmüştür. Dolayısıyla Mayıs ayından itibaren kurlarda meydana gelen artışın sektörün kârlılığına etkisi sınırlı olmuştur.

Bankacılık sektörü, taşıdığı riskler için bulundurması gereken asgari sermaye yükümlülüğünün üzerinde özkaynağa sahiptir. Dalgalanmanın etkisiyle Haziran ayında özkaynaklarında bir miktar azalış görülen sektörün, bu azalışı Eylül ayında telafi ettiği görülmektedir. Sektörün sermaye yeterliliği rasyosu ise 2005 yılı sonundan itibaren kredilerdeki genişleme ve dalgalanmanın etkisiyle Temmuz ayına kadar düşüş göstermiş, bu tarihten itibaren artış eğilimine girerek Eylül ayında yüzde 20,5 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan senaryo analizlerinde, sektörün mevcut özkaynak yapısının olası kayıpları karşılayabilecek düzeyde olduğu görülmüştür.

Mayıs ve Haziran aylarında görülen dalgalanmalara rağmen bankacılık sektörünün sağlamlığının bir göstergesi olarak izlediğimiz Finansal Sağlamlık Endeksindeki (FSE) düşüşün sınırlı olması sektörün kırılmalara karşı dayanıklı olduğunu göstermektedir. Nitekim, 2005 yılı sonunda 117,2 olan FSE, aktif kalitesi hariç diğer alt endekslerin düşüşüne bağlı olarak 2006 yılı Mayıs ayı itibariyle 111,8'e gerilemiş, Eylül ayında ise 114,3'e yükselmiştir.

Mali piyasalardaki dalgalanmanın bankaların mali bünyeleri üzerindeki etkisinin nisbeten sınırlı kalmasında, süregelen ihtiyatlı düzenlemelerin yanısıra gözetim ve denetim altyapısının güçlendirilmesi ve bankacılık sektöründe risk yönetim kültürünün gelişmiş olmasının rolü büyüktür. Bu kapsamda, olası piyasa dalgalanmalarına karşı daha yüksek bir özkaynak seviyesi ile faaliyet gösterilmesini teşvik etmek amacıyla BDDK'ca getirilen "hedef rasyo" uygulaması da olumlu değerlendirilmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Mayıs ve Haziran aylarında yaşanan dalgalanmanın bankacılık sektörüne etkilerinin kısa vadede sınırlı kaldığı görülmekle birlikte, bazı etkilerinin gecikmeli olarak ortaya çıkabileceği hususu da gözönünde bulundurulmalıdır.

(Sayfa düzeni nedeniyle boş bırakılmıştır.)